

Информационен документ относно политиката

Възстановяване на сладководните екосистеми съгласно Регламента относно възстановяването на природата

Подход, основан на пътна карта, за национално изпълнение

This translation is provided for information purposes. In the event of any discrepancy, please refer to the original English version

Основни членове на Регламента относно възстановяването на природата

- 4: Възстановяване на сухоземни, крайбрежни и сладководни екосистеми
- 9: Свързаност на реките
- 14: Изготвяне на национални планове за възстановяване
- 15: Съдържание на националния план за възстановяване
- 20: Наблюдение
- 21: Докладване

Ключови послания

- Изборът на подходящи места за възстановяване е от решаващо значение за екологичното възстановяване; **оценките на ниво водосбор могат да помогнат за идентифициране на приоритетни обекти и мерки и за извличане на максимални ползи от възстановяването** – вж. **препоръка 1**.
- Самото възстановяване на биоразнообразието не е достатъчен показател за успеха на възстановяването; **органите, отговорни за изпълнението, биха могли да включат показатели за биоразнообразието и функционирането на екосистемите в рамките за наблюдение на националните планове за възстановяване (НПВ)** – вж. **препоръка 2**.
- Преодоляването на само един от факторите на натиск може да ограничи екологичното възстановяване; **националните органи могат да прилагат интегрирани подходи, насочени към множество фактори за влошаването на състоянието на сладководните екосистеми** – вж. **препоръка 3**.
- Дългосрочното възстановяване на сладководните екосистеми може да се възползва от местните знания и устойчивото ангажиране на заинтересованите страни. **Националните органи могат да засилят този процес, като подкрепят наблюдението с участие на заинтересованите страни и обмена на знания** – вж. **препоръка 4**.
- Фрагментацията на местообитанията ограничава възстановяването на сладководните екосистеми; **националните органи могат да включат екологичната свързаност в планирането на възстановяването** – вж. **препоръка 5**.
- Ефективното възстановяване изисква надеждна доказателствена база; **общите насоки, хармонизираното наблюдение и общите стандарти за данни могат да подпомогнат изпълнението на НПВ и адаптивното управление** – вж. **препоръка 6**.

Въведение: Как може да ви помогне този кратък преглед?

Регламентът на ЕС относно възстановяването на природата установява задължения за възстановяване на сладководните екосистеми чрез цели за сухоземните, крайбрежните и сладководните екосистеми (**член 4**), мерки за възстановяване на свързаността на реките и естествените функции на заливните равнини (**член 9**), както и задължения за наблюдение и докладване (**членове 20 и 21**). Чрез **Националните планове за възстановяване (НПВ)** държавите членки ще планират, прилагат и наблюдават тези мерки за възстановяване. Възстановяването на сладководните екосистеми изисква приоритизиране на действията на ниво водосбор, справяне с множество фактори за влошаването на състоянието им, възстановяване на екологичната свързаност и създаване на надеждни подходи за наблюдение и адаптивно управление.

Настоящият информационен документ съдържа препоръки към националните органи, управителите на речни басейни и специалистите, работещи в областта на възстановяването,

в подкрепа на изготвянето и изпълнението на НПВ. Той е част от поредица от четири информационни документа относно изпълнението, обхващащи горските, сладководните, морските и крайбрежните и градските екосистеми. На читателите може да бъде особено полезен и документът относно горските екосистеми. Препоръките са структурирани като поетапна пътна карта, обхващаща: i) изготвянето, публикуването и началния етап на изпълнение на НПВ; ii) изпълнението на целите за възстановяване до 2030 г.; и iii) дългосрочното наблюдение, докладване и адаптивно изпълнение след 2030 г.

Въз основа на данни и доказателства от финансираните по BiodivRestore проекти **COSAR**, **FreshRestore**, **ForestFisher** и **RESTOLINK** настоящият информационен документ представя практически подходи за изпълнение с цел укрепване на планирането и осъществяването на възстановяването на сладководните екосистеми и подпомагане на дългосрочното им екологично възстановяване.

Препоръки:

Подход, основан на пътна карта, за изготвянето и изпълнението на НПВ

Както е илюстрирано на **фигура 1**, препоръките са структурирани като поетапна пътна карта в подкрепа на изготвянето и изпълнението на НПВ и постигането на целите за възстановяване с течение на времето. Следващите препоръки са структурирани в съответствие с тези етапи на изпълнение.

Фигура 1 – Препоръки за етапа на изготвяне, преглед и началния етап на изпълнение на НПВ

Изготвяне, преглед и начален етап на изпълнение на НПВ (0 – 2 години/2026 – 2028 г.)

Препоръка 1: Идентифициране и приоритизиране на възможностите за възстановяване на сладководните екосистеми чрез екологична оценка на ниво водосбор

Членове 4 и 9 от Регламента относно възстановяването на природата изискват от държавите членки да определят и прилагат мерки за възстановяване на сладководните екосистеми, включително мерки за подобряване на свързаността на реките и възстановяване на естествените функции на заливните равнини.

Органите се насърчават да използват оценки на ниво водосбор, които интегрират данни за екологичното състояние, свързаността, пространственото разпределение на факторите на натиск и очакваните ползи от възстановяването, за да определят приоритетните райони за възстановяване и да подбират подходящи мерки в рамките на НПВ.

Пример от практиката 1: Използване на контекста на водосбора за подобряване на приоритизирането на възстановяването

Проектът COSAR анализира 226 проекта за възстановяване на реки в Европа, за да установи защо някои мерки за възстановяване водят до по-добри екологични резултати от други. Анализът установи, че успехът на възстановяването се влияе в значителна степен от условията във водосбора, земеползването в прилежащите територии и мащаба на интервенцията. Характеристиките на конкретния обект сами по себе си може да не са достатъчни за обясняване на резултатите от екологичното възстановяване; необходимо е да се вземе предвид и по-широкият водосбор.

Препоръка 2: Създаване на протокол за наблюдение на възстановяването, който отчита показателите за биоразнообразие и функциониране на екосистемите

Членове 20 и 21 от Регламента относно възстановяването на природата изискват от държавите членки да осъществяват наблюдение на напредъка по възстановяването и да докладват за резултатите от изпълнението.

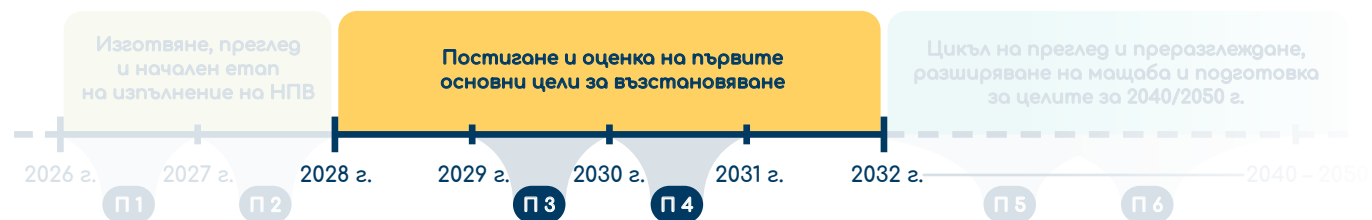
Националните органи биха могли да приемат рамки за наблюдение, които оценяват както структурата на екосистемите (напр. биоразнообразието и състоянието на местообитанията), така и функционирането на екосистемите (напр. кръговрата на хранителните вещества, взаимодействията в хранителните мрежи и хидроморфологичните процеси). Това може да подобри разбирането за ефективността на възстановяването, да подпомогне адаптивното управление и да укрепи дългосрочната оценка на резултатите от възстановяването на сладководните екосистеми.

Пример от практиката 2: Разработване на хармонизирани рамки за оценка на възстановяването на сладководните екосистеми

RESTOLINK разработи и изпробва хармонизирана рамка за наблюдение, чрез която да се оценява как възстановяването на реките влияе върху биоразнообразието и функционирането на екосистемите при различни условия на околната среда и в различни контексти на възстановяване. Резултатите показаха, че тези два аспекта на екосистемите предоставят взаимно допълваща се информация за резултатите от възстановяването и разкриват различни измерения на екологичното възстановяване.

Изображение: кафява мечка, ловуваща риба

Фигура 2 – Препоръки за етапа на постигане и оценка на първите основни цели за възстановяване

Постигане и оценка на първите основни цели за възстановяване (2 – 6 години/2028 – 2032 г.)

Препоръка 3: Проектиране на мерки за възстановяване за справяне с множество взаимодействащи фактори на натиск

Членове 4 и 9 от Регламента относно възстановяването на природата изискват от държавите членки да прилагат мерки за подобряване на състоянието, свързаността и функционирането на сладководните екосистеми.

Националните органи биха могли да дадат приоритет на интегрираните програми за възстановяване, насочени едновременно към множество фактори на натиск, особено когато екологичното възстановяване е ограничено от няколко взаимодействащи фактора за влошаването на състоянието на екосистемите.

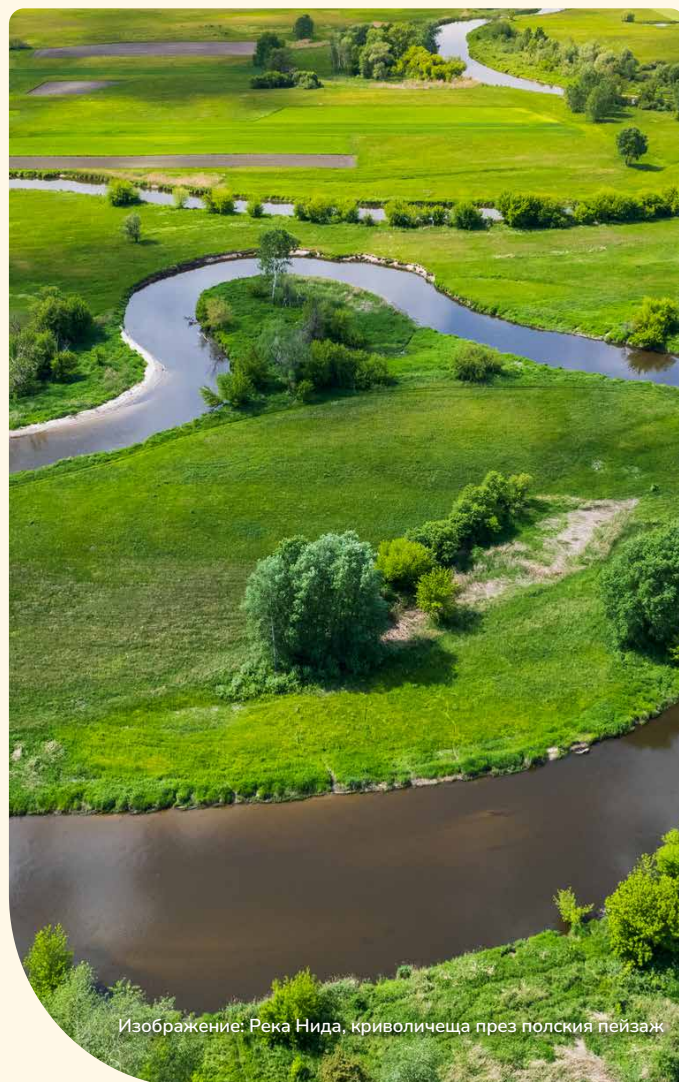
Пример от практиката 3: Разбиране на множеството фактори на натиск върху сладководните екосистеми

FreshRestore изследва как множество фактори на натиск от околната среда влияят върху биоразнообразието и функционирането на сладководните екосистеми в езерни системи в Европа. Чрез съчетаване на екологично моделиране, наблюдения на място, анализ на стабилни изотопи и широкомащабни набори от данни проектът изследва как обогатяването с хранителни вещества, изменението на местообитанията, инвазивните видове и промените в земеползването влияят върху хранителните мрежи и екологичните процеси в сладководните екосистеми. Чрез проследяване на взаимодействията между различните трофични нива и при различни условия на околната среда проектът допринесе за нови познания за начина, по който множеството фактори на натиск си взаимодействат и се разпространяват в хранителните мрежи и екосистемните процеси в сладководните екосистеми.

Препоръка 4: Интегриране на наблюдението с участие на заинтересованите страни и обмена на знания в програмите за възстановяване на сладководните екосистеми

Член 4 от Регламента относно възстановяването на природата изисква от държавите членки да планират и прилагат мерки за възстановяване на сладководните екосистеми, докато **членове 14 и 15** от същия регламент изискват участие на заинтересованите страни и описание на участието им в НПВ.

В разгледаните в настоящия информационен документ научноизследователски проекти са използвани подходи с участие на заинтересованите страни за свързване на научните доказателства с потребностите на управлението, знанията на заинтересованите страни и практиката по възстановяване. Държавите членки биха могли да насърчават наблюдението с участие на заинтересованите страни, тяхното участие и структурирания обмен на знания в рамките на програмите за възстановяване, за да допълнят официалното наблюдение, да подобрят комуникацията между изследователи и специалисти и да подпомогнат адаптивното възстановяване на сладководните екосистеми в дългосрочен план.

Изображение: Река Нида, криволичеца през полския пейзаж

Пример от практиката 4: Подпомагане на наблюдението на сладководните екосистеми с участие на заинтересованите страни

За да укрепи наблюдението на сладководните екосистеми и ангажираността на заинтересованите страни, ForestFisher работи с и усъвършенства **ICTIO** – платформа за гражданска наука, която позволява на потребителите да регистрират наблюдения на риби и да допринасят с екологична информация към по-широки усилия за наблюдение. Инструментът е разработен в подкрепа на събирането на данни, обмена на знания и участието на обществеността в управлението на сладководните екосистеми. Чрез този подход проектът показва как местните наблюдения могат да допълват научното наблюдение, като същевременно засилват ангажираността на местните общности с опазването и възстановяването на сладководните екосистеми.

Фигура 3 – Препоръки за етапа на преглед и преразглеждане, разширяване на мащаба и подготовка за целите за 2040/2050 г.

Цикъл на преглед и преразглеждане, разширяване на мащаба и подготовка за целите за 2040/2050 г. (6+ години/2032 г. нататък)

Препоръка 5: Подобряване на свързаността на сладководните екосистеми чрез планиране на възстановяването на ниво мрежа

Членове 4 и 9 от Регламента относно възстановяването на природата изискват от държавите членки да прилагат мерки за възстановяване за подобряване на състоянието, свързаността и функционирането на сладководните екосистеми.

След отстраняването на отделни прегради в речните водосбори националните органи могат да включат оценки на свързаността на ниво мрежа в процесите на планиране и приоритизиране на възстановяването, за да подпомогнат постигането на по-последователни и устойчиви резултати от възстановяването на сладководните екосистеми в дългосрочен план.

Пример от практиката 5: Определяне на приоритетите за свързаност в мрежите от сладководни екосистеми

Възстановяването на свързаността включва повече от премахване на прегради или възстановяване на изолирани речни участъци, тъй като екологичните ползи зависят от движението на видовете и свързаността между местообитанията в рамките на сладководните системи. ForestFisher използва моделиране на разпространението на видовете и сценарии за бъдещите промени в климата и земеползването, за да изследва как загубата на крайречни гори, изменението на климата и фрагментацията на местообитанията влияят върху пригодността на сладководните местообитания и движението на видовете, като подчертава значението на планирането на възстановяването в по-широк мащаб на екосистемите.

Препоръка 6: Разработване на общи технически насоки и стандарти за данни за възстановяване на сладководните екосистеми

Членове 15, 20 и 21 от Регламента относно възстановяването на природата изискват от държавите членки да планират, наблюдават и докладват за изпълнението и резултатите от възстановяването.

Различията в методите за наблюдение, подходите за оценка и наличността на данни могат да затруднят сравняването на резултатите от възстановяването между отделните проекти и водосбори. Държавите членки могат да разработят общи технически насоки, стандартизирани протоколи за наблюдение и оперативни съвместими системи за данни. Това може да подобри последователността при изпълнението на мерките за възстановяване, да подпомогне адаптивното управление и да укрепи дългосрочното докладване съгласно Регламента относно възстановяването на природата.

Пример от практиката 6: Разработване на общи рамки за оценка на възстановяването на сладководните екосистеми

Оценката на успеха на възстановяването може да бъде затруднена, когато проектите използват различни показатели, подходи за наблюдение и определения за екологично възстановяване. RESTOLINK разработи хармонизирани протоколи за събиране на данни и рамки за оценка, които позволяват резултатите от възстановяването да бъдат оценявани по последователен начин при различни климатични, биогеографски и свързани с възстановяването условия.

Връзки към източници

COSAR
ForestFisher

FreshRestore
RESTOLINK

Научните публикации, използвани в настоящия документ, могат да бъдат открити в информационния лист към документа, който може да бъде изтеглен от: www.biodiversa.eu/policy-briefs

Снимки:

стр. 1 (горна част) – планинското езеро Йошинен край Кандерщег, Швейцария
2024 г. Daniil Korbut чрез [Unsplash](#)
стр. 2 – Кафява мечка, местоположение неизвестно
2023 г. Lori Stevens чрез [Unsplash](#)
стр. 3 – Река Нида, Полша
2022 г. merc67 чрез [iStock](#)

Контакт

contact@biodiversa.eu | www.biodiversa.eu

@biodiversa.eu

@biodiversaplus

За настоящия информационен документ относно политиката

Настоящият информационен документ е част от поредица, чиято цел е да предостави на създателите на политики, участващи в изпълнението на Регламента относно възстановяването на природата, препоръки в областта на политиките, основани на резултатите от финансираните по BiodivRestore проекти.

Поредицата от информационни документи относно политиката на Biodiversa+ е достъпна на www.biodiversa.eu/policy-briefs/.

Настоящата публикация е възложена и контролирана от BiodivRestore и изготвена от Eli Morrell (Nature4Squared) и Iris Visser (Nature4Squared) с подкрепата на Cl   Durieux и Julie de Bouville, а графичното оформление е дело на Kelly Hartholt.

Представените основни резултати от научните изследвания бяха съвместно изготвени и валидирани от координаторите на финансираните по BiodivRestore проекти COSAR, FreshRestore, ForestFisher и RESTOLINK.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат единствено на автора/авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз. Европейският съюз и предоставящият финансирането орган не носят отговорност за тях. Настоящият документ може все още да не е одобрен от Европейската комисия и може да подлежи на промени.

Съфинансирано от Европейския съюз по линия на Споразумение за предоставяне на безвъзмездни средства № 642426

Изготвено през юни 2026 г.